

СЕЛЕКЦИЯ НА ЗЪРНЕНО-ЖИТНИ КУЛТУРИ
Тритикале, овес, ориз

ПРОУЧВАНЕ ВЪРХУ ХИБРИДИЗАЦИЯТА
НА F₁ (6X-ТРИТИКАЛЕ X ОБИКНОВЕНА ПШЕНИЦА)
С 6X-ТРИТИКАЛЕ И ОБИКНОВЕНА ПШЕНИЦА

Валентин Байчев

Добруджански земеделски институт - гр. Генерал Тошево

Резюме

Байчев, В., 2004. Проучване върху хибридизацията на F₁(6x-тритикале x обикновена пшеница) с 6x-тритикале и обикновена пшеница.

Изследването е проведено в ДЗИ, Генерал Тошево през периода 1999 - 2002 г. при полски условия. Установена е добра кръстосваемост на 6x-тритикале с обикновена пшеница (36,5 % завръз), а получените хибриди се кръстосват по-добре с пшеницата 457-3, отколкото с 6653-8 и тритикале. Завръзът на хибридни зърна е по-нисък (2,08 %) при кръстосване на F₁ с 6x-тритикале, отколкото с F₁ x обикновена пшеница, съответно 10,6 %. Височината на растенията при хибридите в F₁ и F₂ се доближава до бащината форма пшеница или тритикале. Броят зърна от главния клас в F₁ при хибриди, създадени с бащина форма пшеница, е много по-малък, отколкото този с тритикале. В F₂ е отчетено чувствително подобряване на този показател, като стойностите са по-високи при типовете на разпадане пшеница и тритикале, в сравнение с групата растения с междинни признаци.

Ключови думи: 6x-тритикале, Обикновена пшеница, Хибридизация, Разпадане

Abstract

Baychev, V., 2004. Study on hybridization of F₁ (6x-triticale x common wheat) to 6x-triticale and common wheat.

The investigation was carried out at DAI - General Toshevo during 1999-2002, under field conditions. A good crossability was established of 6x-triticale and common wheat (36.5 % seed set), and the developed hybrids crossed better to wheat 457-3 than to 6653-8 and triticale. The hybrid seed set was lower (2.08 %) after crossing F₁ to 6-x triticale in comparison to crossing F₁ to common wheat, 10.6 %, respectively. Plant height of hybrids in F₁ and F₂ was close to the wheat or triticale father form. The number of grains per main spike in F₁ of hybrids developed with wheat as father form was much lower than that with triticale father form. In F₂ significant improvement of this index was registered, the values being higher in wheat and triticale types of segregation, as compared to the group of plants with intermediate characters.

Key words: 6x-triticale, Common wheat, Hybridization, Segregation

УВОД

Хибридизацията F_1 (6х-тритикале х обикновена пшеница) с тритикале и пшеница заема значително място в селекционните програми при тези култури в много страни по света (Максимов, 1982; Цветков, 1982; Barker et al., 1989; Lelley, 1991; Wolski, 1991; Bernard et al., 1994; Тимофеев, 1995; Байчев, 1996, 2000; Schinkel & Kazman, 1996; Timofeev, 1998). Обикновено простите F_1 -хбриди се използват за майчини родителски форми и в зависимост от селекционната цел се кръстосват с тритикале или пшеница, като в бъдеще отборът се насочва към едната или другата култура. Такъв подход на работа широко се прилага в Краснодар, Русия (Тимофеев, 1995). При хбридите от ранните генерации са отчетени ниска фертилност, морфологична изравненост на класа, окосмяване на сламката под класа и устойчивост на брашнеста мана (Timofeev, 1998).

Някои автори (Barker et al., 1989) считат, че при посочената хибридизация, чрез вграждането на D-генома, е възможно подобряване на хлебопекарните качества и устойчивостта на полягане при тритикале и повишаване на добива зърно и устойчивостта на брашнеста мана при пшеницата.

Според други автори (Oettler, 1998) досега няма съществени доказателства за ползата от такива кръстосвания, особено що се отнася до включването на хромозоми от D-генома в новосъздадените сортове тритикале. Подобни са изследванията и на Schinkel & Kazman (1996), които доказват, че в BC_1F_6 добивът зърно не е бил по-добър от този на съществуващия селекционен материал. При някои линии са били подобрени показателите “хектолитрова маса”, “височина на растенията” и “устойчивост на полягане”. Lelley (1991) от своя страна установява, че в BC_1F_5 теглото на зърната от клас и масата на 1000 зърна са по-ниски от тези на родителските форми тритикале.

В Полша четири от 19 сорта тритикале са получени чрез използване на посочената хибридизация (Wolski, 1991).

Целта на настоящото изследване е да се проучат кръстосваемостта на 6х-тритикале с обикновена пшеница и на техните F_1 -хбриди с тритикале и пшеница, както и някои стопански показатели при сложните хбриди в F_1 и F_2 .

МАТЕРИАЛ И МЕТОДИ

Проучването е извършено през периода 1999-2002 г. в Добруджански земеделски институт, гр. Генерал Тошево, при полски условия.

За осъществяването на простите кръстоски са използвани три линии 6х-тритикале (2337-615, 3370-190 и 5252-131) и две линии обикновена пшеница (457-3 и 6653-8). На следващата година получените хбриди са кръстосани със същите линии тритикале и пшеница.

Сложните F_1 - и F_2 -хбриди и родителските форми бяха засети в редове при хранителна площ 30 / 10 cm. След изкласяването на всяко хбридно растение се оставяше по един клас за свободно опрашване, а други 2 - 3 класа се изолираха, за да се избегне чуждото опрашване. Засяването на F_2 е извършвано със семена, получени от изолирани класове.

При хбридното разнообразие на F_2 , в зависимост от използваната бащина родителска форма (6х-тритикале или пшеница) са установени два типа растения -

тритикале и междинни или пшеница и междинни.

Върху хибридите в F_1 и F_2 бяха направени биометрични измервания на всички растения, а от родителските форми - по 30 бр. от линия. Изследван е показателят “завръз на хибридни зърна (%)” при простите и сложни F_1 -комбинации. В F_1 и F_2 са проучени височината на растенията (cm) и броят зърна от главен клас (изолиран). Установени са различията във фертилността на класчето при свободно опрашване и при принудително самоопрашване.

РЕЗУЛТАТИ И ОБСЪЖДАНЕ

Средният завръз на хибридни зърна за шестте кръстоски възлиза на 36,5 %, при граници на вариране от 27,0 до 47,9 %. Най-висок завръз (45,5 и 47,7 %) е получен, когато майчината родителска форма е тритикале 3370-190. При тези две кръстоски завръзът на хибридни зърна е достоверно по-голям спрямо средното от шестте комбинации. Останалите четири кръстоски са със завръз 27,0 - 35,1 %, а разликите спрямо средното ниво (36,5 %) са несъществени. Подобни данни за сравнително добра кръстосваемост на бх-тритикале с обикновена пшеница са публикувани и от други автори (Максимов, 1982; Тимофеев, 1995; Timofeev, 1998).

При кръстосване на F_1 с обикновена пшеница се наблюдават съществени

Таблица 1. Кръстосваемост на бх-тритикале с обикновена пшеница и на техните F_1 -хибриди с обикновена пшеница и бх-тритикале, %

Кръстоски	F_1	F_1 (сложно)	Кръстоски	F_1	F_1 (сложно)
<u>F_1 и F_1 х обикн. пшеница</u>			<u>F_1 х бх-тритикале</u>		1.32
(2337-615 x 6653-8)	29,9		(2337-615 x 6653-8) x 2337-615		1.62
(2337-615 x 6653-8) x 6653-8		2.1	(2337-615 x 6653-8) x 3370-190		0.97
(2337-615 x 6653-8) x 457-3		13.8	(2337-615 x 6653-8) x 5252-131		4.43
(2337-615 x 457-3)	35,1		(2337-615 x 457-3) x 2337-615		1.05
(2337-615 x 457-3) x 6653-8		3.7	(2337-615 x 457-3) x 3370-190		4.27
(2337-615 x 457-3) x 457-3		17.1	(2337-615 x 457-3) x 5252-131		0.85
(3370-190 x 6653-8)	45,5		(3370-190 x 6653-8) x 2337-615		0.30
(3370-190 x 6653-8) x 6653-8		2.8	(3370-190 x 6653-8) x 3370-190		2.07
(3370-190 x 6653-8) x 457-3		21.4	(3370-190 x 6653-8) x 5252-131		1.25
(3370-190 x 457-3)	47,9		(3370-190 x 457-3) x 2337-615		1.19
(3370-190 x 457-3) x 6657-8		2.7	(3370-190 x 457-3) x 3370-190		2.26
(3370-190 x 457-3) x 457-3		5.2	(3370-190 x 457-3) x 5252-131		3.57
(5252-131 x 6653-8)	27,0		(5252-131 x 6653-8) x 2337-615		2.14
(5252-131 x 6653-8) x 6653-8		14.3	(5252-131 x 6653-8) x 3370-190		1.92
(5252-131 x 6653-8) x 457-3		22.9	(5252-131 x 6653-8) x 5252-131		3.93
(5252-131 x 457-3)	33,9		(5252-131 x 457-3) x 2337-615		2.92
(5252-131 x 457-3) x 6653-8		11.1	(5252-131 x 457-3) x 3370-190		1.37
(5252-131 x 457-3) x 457-3		10.5	(5252-131 x 457-3) x 5252-131		2,08
Средно	36,5	10,6	Средно		<u>0.65</u>
LSD 0.05	8.82	4.88	LSD 0.05		

различия в завръза на хибридни зърна в зависимост от използваната бащина родителска форма. Установено е, че F_1 -хибридите се кръстосват по-добре с пшеницата 457-3, отколкото с 6653-8. Тази тенденция се наблюдава при пет двойки комбинации (от всичко шест), като при четири от тях разликите са достоверни (табл. 1). Кръстосваемостта на F_1 -хибридите с бх-тритикале е много ниска. Средно за 18 комбинации завръзът на хибридни зърна съставлява едва 2,08 % при 10,6%

за комбинациите F_1 х обикновена пшеница. Установено е, че F_1 -хбридите се кръстосват по-добре с тритикале, когато същото, участващо в майчината форма, е различно от това, което се използва за бащина родителска форма. Тази тенденция се наблюдава при опрашване на F_1 -хбридите с тритикале 3370-190 и 5252-131 (табл. 1).

Височината на растенията при сложните хибриди в F_1 , в зависимост от това каква бащина форма (пшеница или 6х-тритикале) е използвана при тяхното създаване, се различават значително. Средната височина на хбридите F_1 х обикновена пшеница съставлява 86 cm при 103 cm за втората група хбриди (F_1 х 6х-тритикале). Тава показва, че наследяването на този признак е в посока на използваната бащина форма. Освен това, при много комбинации проявлението на признака "височина на растенията" следва конкретната бащина форма пшеница и тритикале (табл. 2).

Броят зърна в клас при двете групи сложни F_1 -хбриди е твърде различен. Средно за групата F_1 х обикновена пшеница са получени по 6,3 зърна от главен клас, а при една комбинация класовете бяха напълно стерилни. За разлика от хбридите от първата група, другата - F_1 х 6х-тритикале - показва много по-добра озърненост на главния клас. Средно за цялата група са получени по 30 зърна от клас. Варирането на този показател при отделните комбинации е от 5,0 до 60,8 зърна (табл. 2).

На база озърнеността на свободно опрашени и изолирани класове е определена разликата във фертилността на класчето. Установено е, че при повечето комбинации разликата във фертилността при свободно опрашване и принудително самоопрашване е достоверна. Тава от своя страна показва, че за генетични и селекционни проучвания класовете на хбридите задължително трябва да се изолират. Недостоверните разлики във фертилността при някои комбинации вероятно се дължат на това, че такива хбриди са обикновено късни и няма достатъчно прашец от чужди растения.

В F_2 настъпва разпадане по морфологични признаци на класа. В зависимост от използваната бащина родителска форма се наблюдават два типа на разпадане. При кръстосване на F_1 х обикновена пшеница в F_2 се получават хбриди с признаци на пшеницата, а при F_1 х 6х-тритикале - тритикале. И при двете групи кръстоски са открити междинни растения с признаци на участващите в хибридизацията родителски форми.

Височината на растенията при хбридите в F_2 е твърде различна. Обикновено кръстоските F_1 х обикновена пшеница стоят по изследвания признак по-близо до бащината родителска форма пшеница. Изключение в това отношение прави комбинацията (5252-131 х 6668-8) х 457-3. При нея хбридите с признаци на обикновената пшеница са достоверно по-високи от всички използвани в хибридизацията родителски форми. Хбридите от типа тритикале с изключение на три комбинации са достоверно по-ниски от бащините форми тритикале (табл. 3).

Типовете на разпадане пшеница и тритикале при двете групи кръстоски, в сравнение с междинния тип, показват по-добра озърненост на главния клас. Броят зърна при типа пшеница е в диапазона 39,3 - 83,0 при 11,9 - 47,3 за междинния тип, а разликите са достоверни във всички изследвани комбинации. Типът тритикале при втората група кръстоски също показва по-добра озърненост в сравнение с междинния тип. Тази тенденция е налице при всички комбинации, като при по-

Таблица 2. Характеристика на хибридите в F₁ и разлика във фертилността на класчето при изолиране и свободно опрашване

Кръстоски и родителски форми	Височина, cm	Брой зърна	Разлика във фертилността
<u>(6х-тритикале х 6х-пшеница)</u>			
<u>х 6х-пшеница</u>			
(2337-615 х 457-3) х 457-3	93	3.3	0.13
(2337-615 х 457-3) х 6653-8	83	8.0	0.10
2337-615 х 6653-8) х 457-3	82	4.1	0.16
(2337-615 х 6653-8) х 6653-8	100	1.0	0.15
(3370-190 х 457-3) х 457-3	81	4.1	0.05
(3370-190 х 457-3) х 6653-8	80	0.3	0.36
(3370-190 х 6653-8) х 457-3	78	9.8	0.09
(3370-190 х 6653-8) х 6653-8	73	0.0	0.09
(5252-131 х 457-3) х 457-3	87	6.4	0.02
(5252-131 х 457-3) х 6653-8	97	12.0	0.03
(5252-131 х 6653-8) х 457-3	88	13.8	0.01
(5252-131 х 6653-8) х 6653-8	84	12.7	0.07
Средно	86	6,3	
LSD _{0.05}			<u>0.089</u>
<u>(6х-тритикале х 6х-пшеница)</u>			
<u>х 6х-тритикале</u>			
2237-615 х 457-3) х 2337-615	109	60.8	0.18
2237-615 х 457-3) х 3370-190	91	13.1	0.32
(2337-615 х 457-3) х 5252-131	90	14.7	0.27
(2337-615 х 6653-8) х 2337-615	99	28.0	0.19
(2337-615 х 6653-8) х 3370-190	103	11.5	0.43
(3370-190 х 457-3) х 2337-615	100	50.0	0.31
(3370-190 х 453-3) х 3370-190	99	19.8	0.11
(3370-190 х 457-3) х 5252-131	99	19.2	0.47
(3370-190 х 6653-8) х 2337-615	94	5.0	0.58
(5252-131 х 457-3) х 2337-615	118	57.5	0.01
(5252-131 х 457-3) х 3370-190	116	30.8	0.20
(5252-131 х 457-3) х 5252-131	115	51.5	0.50
(5252-131 х 6653-8) х 2337-615	100	22.5	0.05
(5252-131 х 6653-8) х 3370-190	110	29.5	0.28
(5252-131 х 6653-8) х 5252-131	97	36.3	0.69
Средно	103	30,0	
LSD _{0.05}			<u>0.215</u>
Родителски форми			
2337-615 (6х-тритикале)	118	74.3	0.06
3370-190 (6х-тритикале)	117	71.4	0.20
5252-131 (6х-тритикале)	114	58.5	0.53
457-3 (обикновена пшеница)	96	48.2	0.19
6653-8 (обикновена пшеница)	87	48.3	0.08
LSD _{0.05}			<u>0.117</u>

Проучване върху хибридизацията на F₁(6х-тритикале х обикновена пшеница) с 6х-тритикале и обикновена пшеница

Таблица 3. Характеристика на F₂-хибриди и разлика във фертилността на класчето при изолиране и свободно опрашване

Кръстоска	Разпадане		Височина, cm	Брой зърна	Разлика във фертилност
	типове	%			
F₁ х обикновена пшеница					
(2337-615 х 457-3) х 457-3	пшеница	60.5	89.3	39.3	0.22
	междинен	39.5	87.3	17.8	0.45
(3370-190 х 457-3) х 457-3	пшеница	32.1		83.0	0.82
	междинен	67.9		33.9	0.10
(5252-131 х 457-3) х 457-3	пшеница	81.6	96.8	62.6	1.53
	междинен	18.4		11.9	0.55
(5252-131 х 6653-8) х 457-3	пшеница	32.3	136.5	55.4	0.35
	междинен	67.7	102.4	47.3	0.86
F₁ х 6х-тритикале					
(2337-615 х 457-3) х 2337-615	тритикале	81.2	111.1	63.3	0.12
	междинен	18.8	111.5	41.8	0.11
(2337-615 х 457-3) х 3370-190	тритикале	51.7	106.9	62.4	0.03
	междинен	48.3		59.0	0.72
(2337-615 х 457-3) х 5252-131	тритикале	48.0	118.0	57.9	0.07
	междинен	52.0	107.7	48.3	0.80
(3370-190 х 457-3) х 2337-615	тритикале	65.5	104.3	69.3	0.74
	междинен	34.5	109.7	28.7	0.85
(3370-190 х 457-3) х 3370-190	тритикале	54.2	103.8	72.7	1.36
	междинен	45.8	86.9	38.7	0.45
(3370-190 х 457-3) х 5252-131	тритикале	59.3	104.2	57.3	0.20
	междинен	40.7	113.0	38.5	0.08
(5252-131 х 457-3) х 2337-615	тритикале	63.7	139.8	69.6	0.26
	междинен	36.3	128.2	68.6	0.60
(5252-131 х 457-3) х 3370-190	тритикале	25.5	152.3	59.0	0.40
	междинен	74.5	152.2	58.2	0.30
(5252-131 х 457-3) х 5252-131	тритикале	29.7	117.2	71.8	1.48
	междинен	70.3	123.1	62.8	0.30
(5252-131 х 6653-8) х 2337-615	тритикале	40.4	121.5	62.1	0.12
	междинен	59.6	129.7	52.0	0.74
(5252-131 х 6653-8) х 3370-190	тритикале	23.1		62.0	1.79
	междинен	76.9		24.6	0.80
(5252-131 х 6653-8) х 5252-131	тритикале	53.0	102.7	60.7	0.15
	междинен	47.0	111.3	39.5	1.18
родителски форми					
2337-615 (6х-тритикале)			119.1	75.6	0.12
3370-190 (6х-тритикале)			113.7	53.5	0.12
5252-131 (6х-тритикале)			126.9	66.1	0.29
457-3 (6х-пшеница)			106.1	58.4	0.65
6653-8 (6х-пшеница)			99.8	49.4	0.15
LSD _{0.05}			5.65	4.39	0.098

голямата част от тях разликите са достоверни.

Фертилноста на класчета и в F_2 е по-голяма при свободно опрашване, отколкото при принудително самоопрашване, а разликите между тях са достоверни. Това от своя страна показва, че хибридите са със значителни нарушения на мейозиса и образуваният полен е с недостатъчна жизнеспособност.

ИЗВОДИ

В резултат на проведеното проучване могат да се направят следните изводи:

1. Завръзът на хибридни зърна при кръстосване на 6х-тритикале с обикновена пшеница е сравнително висок (36,5), а техните F_1 -хибриди се кръстосват по-добре с пшеницата 457-3, отколкото с тритикале. Като цяло при осъществяването на простите кръстоски е получен много по-висок завръз, отколкото при сложните.

2. По височина на растенията в F_1 и F_2 хибридите се доближават до използваната бащина форма пшеница или тритикале.

3. Броя на зърната от клас в F_1 при хибридите, получени с бащина форма пшеница, е много по-малък, отколкото този, получен с тритикале. В F_2 е отчетено чувствително повишаване на озърнеността на класа, като тя е по-висока при типовете на разпадане пшеница и тритикале, в сравнение с групата растения с междинни признаци.

ЛИТЕРАТУРА

- Байчев, В. 1996.** Хибридизация на F_1 (6х-тритикале х обикновена пшеница) с 6х-тритикале. Растениевъдни науки, год. XXXIII, No 9, 5 - 9
- Байчев, В. 2000.** Кръстосваемост на 6х-тритикале х обикновена пшеница и проучване на хибридите в F_1 . Науч. Съобщ. На СУБ, клон Добрич, т. 2; 81 - 85.
- Максимов, Н.Г. 1982.** Методи создания первичных тритикале и пути их улучшения. Методические рекомендации, Одесса, 1 - 27.
- Тимофеев, В.Б. 1995.** Отдаленная гибридизация в селекции тритикале и пшеницы. Автореферат диссертации доктора сельскохозяйственных наук, Немчиновка, Московской области, 1 - 48.
- Цветков, С.М. 1982.** Селекция на зимни тритикале ($2n=6x=42$) в България. Автореферат на диссертация за доктор на селскостопанските науки, Селскостопанска академия, София, 1 - 74.
- Barker, T., G. Varughese, and R. Metzger. 1989.** Alternative backcross methods for introgression of variability into triticale via interspecific hybrids. *Crop Sci.* 29: 963 - 965.
- Bernard, M., S. Bernard, H. Bonhomme, C. Faurie, G. Gay and L. Jestin. 1994.** Recent developments in triticale research and breeding programmes in France. In: 3rd International Triticale Symposium, 13 - 17 June, Lisbon, Portugal, Volume of abstracts, F 4.
- Lelley, T. 1991.** Breeding triticale: An alternative approach. pp 282 - 285. In: Proc. 2nd Internat Triticale Symp., Passo Fundo, Brazil, 1 - 5 Oct. 1990.
- Oettler, G. 1998.** Creating genetic variability in triticale and its potential for breeding: 1. Agronomic Traits. pp 1 - 12. In Proc. 4th Internat. Triticale Symp., Vol. 1, Red Deer, Alberta, Canada, July 26 - 31.
- Schinkel, B. und E. Kazman. 1996.** Weizen und Roggen als Kreuzungspartner von Triticale. *Vortr. Pflanzenzuchtg.* 34:268-277.
- Tmofeev, V.B. 1998.** Breeding hexaploid winter triticale in Krasnodar region of Russia. pp. 71 - 78. In: Proc. 4th Internat. Triticale Symp., Vol. 1, Red Deer, Alberta, Canada, July 26 - 31.

Проучване върху хибридизацията на F₁(6х-тритикале х
обикновена пшеница) с 6х-тритикале и обикновена пшеница

Wolski, T. 1991. Winter triticales breeding. . pp 41 - 48. In : Proc. 2nd Internat. Triticales Symp.,
Passo Fundo, Brazil, 1 - 5 Oct. 1990.